

การศึกษาเปรียบเทียบงานนิเทศของสมาชิกโรงเรียน

ของกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ

นางสาวมาลินี สุขปริณี

003358

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2517

17031904

A COMPARATIVE STUDY OF SCHOOL LIBRARY SUPERVISORY WORK
UNDERTAKEN BY VARIOUS DEPARTMENTS OF THE MINISTRY OF EDUCATION

Miss Malinee Sukpridee

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย นางสาวกานต์มณี แก้วใจเจริญ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบงานนิเทศของสมุคโรงเรียนของกรมต่าง ๆ ใน
กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อ นางสาวมาลินี สุขปรีดี แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์

ปีการศึกษา 2517

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายประการแรก เพื่อศึกษาถึงการดำเนินงานและปัญหาในการนิเทศของสมุคของศึกษานิเทศก์ แผนกวิชาของสมุคในกระทรวงศึกษาธิการ และประการที่ 2 เพื่อทราบถึงปัญหาและความต้องการของบรรณารักษ์ ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ อันจะเป็นแนวทางให้ศึกษานิเทศก์ใช้เป็นข้อมูล เพื่อให้การนิเทศได้ตรงตามเป้าหมายยิ่งขึ้น

วิธีที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ.-

1. ค้นคว้าจากหนังสือ, วารสาร, เอกสารทางราชการและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เกี่ยวกับการนิเทศของสมุคทั้งในต่างประเทศและในประเทศ
2. ส่งแบบสอบถามบรรณารักษ์สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 810 แห่ง ได้รับคืน 573 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 70.74
3. สัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์แผนกวิชาของสมุคทุกกรม ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
4. เดินทางไปศึกษาสภาพของสมุคสถานศึกษา และสังเกตการณ์วิธีการนิเทศของศึกษานิเทศก์ด้วย

ผลของการคนกว่าสรุปได้ดังนี้.-

การนิเทศของสมุคสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทำการ
นิเทศทั้งแห่งของสมุคระดับประถมศึกษา ถึงของสมุคระดับวิธยมศึกษา ซึ่งมีหน่วย
ศึกษานิเทศก์ของกรมที่รับผิดชอบดำเนินการนิเทศรวม 3 กรม คือ กรมสามัญศึกษา,
กรมอาชีวศึกษา และกรมการฝึกหัดครู ศึกษานิเทศก์แผนกวิชาของสมุคของแต่ละกรม
ให้การนิเทศเฉพาะสถานศึกษาในสังกัดของกรมนั้น ๆ แคว้นวัตถุประสงค์และความ
มุ่งหมายในการดำเนินงานจะตรงกันคือ ต้องการให้ของสมุคสถานศึกษาที่รับผิดชอบ
ได้มาตรฐานที่ดีหรืออย่างน้อยก็ได้มาตรฐานขั้นต่ำสุดตามที่ระบุไว้

การนิเทศของสมุคสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการยังไม่ได้
ผลเท่าที่ควรพิจารณาได้จากสภาพของสมุคสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
ส่วนใหญ่ยังอยู่ในสภาพไม่ไ้มาตรฐาน ทั้งด้านบริการและบุคลากร จากการ
สำรวจพบว่า โรงเรียนประถมศึกษา 7 แห่งใน 126 ไม่มีแม่พิมพ์หนังสือ ของสมุค
สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดแคลนหนังสือทุกประเภท เฉียในสถานศึกษาทุกประเภท
นักเรียน 1 คน มีหนังสือใบประมาณ 2 เล่ม ซึ่งยังต่ำกว่ามาตรฐานของของสมุค
โรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการทุกประเภท ในด้านบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์
ของสถานศึกษา มีตำแหน่งเป็นครู ซึ่งส่วนใหญ่นอกจากทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์แล้ว
ต้องสอนควยถึงร้อยละ 88.7 นอกจากนี้วุฒิทางคานบรรณารักษศาสตร์ของครู
บรรณารักษ์ ยังต่ำอยู่หรือไม่มีวุฒิเลย คือ ครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษาทุกประเภท
ร้อยละ 84 ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์

จากการวิเคราะห์การนิเทศของสมุคของศึกษานิเทศก์กรมต่าง ๆ
พบว่า ปัญหาที่ทำให้การนิเทศของสมุคไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร มีดังนี้คือ.-

1. ปัญหาอำนาจหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ที่เป็นเพียงผู้แนะนำไม่มี
อำนาจสั่งการ
2. ปัญหาคะบุคคลากร จากการสำรวจพบว่า ในปัจจุบันศึกษานิเทศก์
แผนกวิชาของสมุค ทุกกรมรวม 9 คน ต้องออกนิเทศของสมุคโรงเรียนในสังกัดถึง

4,894 โมง

- 3. ปัญหาความก้าวหน้าในทางราชการ
- 4. ปัญหาสภาพของสมาคมโรงเรียนซึ่งเกิดจาก
 - 4.1 อาคารสถานที่ไม่เหมาะสม หรือไม่มี
 - 4.2 ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุด
 - 4.3 ขาดงบประมาณ
 - 4.4 ขาดครูบรรณารักษ์
 - 4.5 การปฏิบัติงานในหน้าที่ครูบรรณารักษ์

ข้อเสนอแนะ

1. ในฐานะที่ศึกษานิเทศก์ เป็นเพียงผู้แนะนำไม่มีอำนาจสั่งการ เห็นควรว่าไม่จำเป็นต้องแยกหน่วยศึกษานิเทศก์ขึ้นต่อกรม แต่ควรรวมหน่วยศึกษานิเทศก์ทุกกรมเป็นหน่วยงานอิสระ ขึ้นกับหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดที่เหมาะสม อันจะไม่ทำให้เกิดปัญหาต่อความก้าวหน้าทางราชการของศึกษานิเทศก์ ก็ควรจะแก้ปัญหาและได้รับประโยชน์ในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 การขาดบุคลากร เพราะที่ศึกษานิเทศก์ของแต่ละกรมมีสาขาวิชาต่าง ๆ คล้ายคลึงหรือเหมือนกัน
- 1.2 ทำให้ที่ศึกษานิเทศก์เป็นนักวิชาการ ซึ่งตรงกับหลักการนิเทศก์ที่ว่าที่ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ให้คำแนะนำ ไม่มีอำนาจสั่งการใด ๆ อยู่แล้ว
- 1.3 เป็นการประหยัดบุคคลและงบประมาณการนิเทศ เพราะในปัจจุบันสถานศึกษาเกือบทุกประเภทของกระทรวงศึกษาธิการ จะมีอยู่ในทุกจังหวัด

2. การบริหารงานภายในของศึกษานิเทศก์แผนกวิชาห้องสมุด ควรแบ่งออกเป็นศึกษานิเทศก์ฝ่ายวิชาการ และศึกษานิเทศก์ฝ่ายปฏิบัติการนิเทศ โดยให้ที่ศึกษานิเทศก์ฝ่ายวิชาการเป็นศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานงานการนิเทศ และวางนโยบายบริการคานงานวิชาการ เช่น การจัดหา

วัสดุ และครุภัณฑ์ของห้องสมุดสถานศึกษา เป็นต้น และที่สำคัญเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆในการที่จะทำให้การนิเทศห้องสมุดเป็นไปได้โดยความราบรื่นและได้ประโยชน์เต็มที่ ส่วนศึกษานิเทศก์ฝ่ายปฏิบัติการนิเทศควรจะเป็นศึกษานิเทศก์เขต และศึกษานิเทศก์จังหวัด ดังเช่น ศึกษานิเทศก์เขตและศึกษานิเทศก์จังหวัดของ กรมสามัญศึกษา (เดิม)

3. กระทรวงศึกษาธิการควรหาทางส่งเสริมด้านความก้าวหน้า ในทางราชการแก่ศึกษานิเทศก์ให้มากขึ้นเพื่อไม่ให้ศึกษานิเทศก์เกิดความท้อแท้และไปทำงานในหน่วยงานอื่น

4. ศึกษานิเทศก์แผนกวิชาห้องสมุด ควรผลิตเอกสารให้มากขึ้นและแจกจ่ายให้ทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาที่อยู่ไกลๆ โดยที่ศึกษานิเทศก์หาโอกาสเข้าไปในเทศยาก ตามีงบประมาณพอสมควรจะจัดทำในรูปข่าวสาร (**News-letter**) ซึ่งมีทั้งข่าวทั่วไป บทความ และข่าวทางบรรณารักษศาสตร์ การตอบปัญหา ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาการขาดบุคคลากรออกนิเทศได้ดียิ่ง

5. ศึกษานิเทศก์แผนกวิชาห้องสมุด ควรเป็นผู้จัดการอบรมแก่ครู บรรณารักษ์และมอบวุฒิปัตรแก่ครูผู้เข้าอบรมตามที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย จัดทำอยู่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title A Comparative Study of School Library
 Supervisory Work Undertaken by Various
 Departments of the Ministry of Education
 Name Miss Malinee Sukpridee
 Department Library Science
 Academic Year 1974

ABSTRACT

This thesis has two main aims, first to study the works and problems encountered in library supervision by departmental supervisors belonging to the Ministry of Education and second to comprehend problems and needs of librarians in various schools and colleges belonging to the Ministry of Education, so that library supervisors can utilize this latter information as a useful guide in their supervision.

The methods used for this research are (1) documentary sources: books, periodicals, government documents and other printed materials dealing with library supervision both local and foreign; (2) questionnaires sent out to librarians in various schools and colleges belonging to the Ministry of Education, totalled 810 in number, of which 573 or 70.74 % returned; (3) interviews with library supervisors from every department belonging to the Ministry of Education; (4) field trips to study closely libraries of various schools and colleges and to observe work of library supervisors.

The findings reveal that there are 3 specific department superintend all the schools and colleges under the Ministry of Education: the Department of General Education, the Department of Vocational Education, and the Department of Teacher Training. These departments have the same aim concerning libraries, that is to acheive the highest possible standards above a certain acceptable minimum.

Supervision of schools and colleges belonging to the Ministry of Education has not reached satisfactory results when we consider the conditions of existing libraries belonging to the Ministry of Education which mostly do not meet the standard in rendering service and staff quality. Research findings revealed that 7 elementary schools out of 126 do not even possess proper quarter for books and most libraries are still impoverished in all types of books. In every school and college on the average there are 2 books per student which is below the school library standard of the Ministry of Education for any specific department. Most library staffs are teacher in addition to being librarians and have to undertake teaching in other subjects up to 88.7 % of their time. Moreover, librarians possess low professional qualifications in library science, and some do not possess any qualification at all. Up to 84 % of librarians in schools and colleges of every department of the Ministry of

D

Education do not possess the necessary library science qualification.

From research made on supervision by library supervisors in various departments of the Ministry of Education, it was found that the problems causing supervision below expectation were the following:-

1 Supervisors act only in advisory capacity and do not possess any commanding authority.

2 Shortages of library supervisors; for example 9 library supervisors from every supervisory unit must supervise up to 4,894 school libraries belonging to their department.

3 Problems encountered in government service system.

4 Problems involving condition of school libraries which arise from:-

- a) Location and building unsuitable or non-existing.
- b) Administration overlooking the importance of libraries.
- c) Absence of funds. d) Absence of librarians.
- e) Position and progress in government service for librarians.

Main recommendations are (1) on the basis that library supervisors act only in advisory capacity and do not possess any commanding authority, it is proposed that various supervisory units should unite into one department which should improve the position and progress of library supervisors in government service and benefit in the following areas:

a) Make better use of the qualified librarians who are now scattered in different areas; this will help alleviate the staff shortage problem.

b) Promote library supervisors to a more theoretical position suitable to his intended role; to act in advisory capacity with no commanding authority.

c) Minimize staff and supervision funds because presently each province has nearly all types of schools and colleges belonging to the Ministry of Education; (2) the internal administration of library supervisor units should be divided into two sections, one dealing with the theoretical side and the other dealing with the practical side. Library supervisors from the theoretical section should be central agencies, linking all supervisory works and setting administration policies, for example, the theoretical section would be able to supply materials and stationary required in school and college libraries; and most important forming a link with other working units so that library supervision could be carried out smoothly and efficiently. Library supervisors from the practical side should be sent out as zone supervisors and provincial supervisors as presently done, for example, in the Department of General Education; (3) the Ministry of Education should promote the progress of library supervisors in government service so as to prevent

discouragement and leave in order to work in other working units; (4) library supervisors should produce more documents for extensive distribution, especially to far away schools and colleges where library supervisors have little chance to supervise. If enough funds are available then it should be done in the form of a newsletter containing general news, library science articles and news, and suggestions which help to improve the staff shortage situation; (5) library supervisors should arrange training courses for librarians and award diplomas to those who complete the course, as the Thai Library Association has been doing.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์กานต์มณี ศักดิ์เจริญ อาจารย์ที่ปรึกษา และควบคุมการวิจัยอย่างสูงยิ่ง ที่ได้กรุณาเอาใจใส่โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย และให้คำแนะนำอันทรงคุณค่า ตลอดจนช่วยกรุณาตรวจแก้ไขสำนวนตลอดเวลาทำการวิจัย จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง ภรรณสูต อาจารย์แผนกวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ นิศยา จูฑามาตย์ ศึกษานิเทศก์เอกกรมสามัญศึกษา อาจารย์ ชีววัฒน์ ศิริวิภาค ศึกษานิเทศก์ เอกกรมอาชีวศึกษา อาจารย์ สุรพันธ์ ยันต์ทอง ศึกษานิเทศก์เอกกรมการฝึกหัดครู ที่ได้ กรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และให้ข้อมูลรายละเอียดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

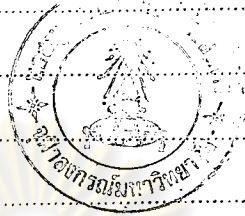
มาลินี สุขปรีดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ฉ

บทที่

บทนำ	
ความเป็นมาของปัญหา	1
การสำรวจรายงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย	7
วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย	7
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	8
คำนิยามเฉพาะศัพท์	10

บทที่ 2 การจัดการศึกษาในประเทศไทย

ความเป็นมาของการศึกษาไทย	12
สภาพการศึกษาของสถานศึกษาในความรับผิดชอบของกระทรวง- ศึกษาธิการ	16
การบริหารงานของกระทรวงศึกษาธิการ	20

บทที่ 3 การนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษา	28
-----------------------------------	----

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความเป็นมาของการนิเทศการศึกษาในต่างประเทศ	32
ความเป็นมาของการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย	34
การนิเทศการศึกษาของกรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ	37
บทที่ 4 การนิเทศห้องสมุดโรงเรียนในต่างประเทศ	57
การนิเทศห้องสมุดโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา	60
บทที่ 5 การนิเทศห้องสมุดในประเทศไทย	
สภาพห้องสมุดสถานศึกษาในสังกัดกรมต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ	69
ศึกษานิเทศก์แผนกวิชาห้องสมุด	88
กรมสามัญศึกษา (เดิม)	88
กรมวิสามัญศึกษา	94
กรมอาชีวศึกษา	99
กรมการฝึกหัดครู	105
บทที่ 6 สภาพห้องสมุดสถานศึกษาและการดำเนินงานนิเทศห้องสมุด	
ของกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ	109
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	138
บรรณานุกรม	147
ภาคผนวก	152
ประวัติการศึกษา	155

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนสถานศึกษาจำแนกตามการมีห้องสมุดและบรรณารักษ์	109
2 วุฒิสามัญของครูบรรณารักษ์จำแนกตามประเภทสถานศึกษา	110
3 วุฒิของครูบรรณารักษ์	111
4 ครูบรรณารักษ์โรงเรียนอาชีวศึกษาที่ไม่มีวุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์ จำแนกตามสภาพการอบรมจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และการนิเทศของศึกษานิเทศก์	113
5 สภาพการทำงานของครูบรรณารักษ์จำแนกตามประเภทสถานศึกษา	114
6 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่มีชั่วโมงสอนจำแนกตาม การประจำชั้น - ไม่ประจำชั้น	116
7 ปัญหาการทำงานของครูบรรณารักษ์	118
8 จำนวนสถานศึกษาจำแนกการได้รับ - ไม่ได้รับการนิเทศ	119
9 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่เคยได้รับเอกสารหรือเข้าร่วมสัมมนา (อบรม) จากศึกษานิเทศก์แผนกวิชาห้องสมุดหรือที่ไม่เคย	120
10 สิ่งที่ครูบรรณารักษ์ต้องการให้ศึกษานิเทศก์นิเทศจำแนกตาม ประเภทสถานศึกษา	122
11 ครูบรรณารักษ์ที่แสดงความคิดเห็นต่อการนิเทศ	125
12 จำนวนครูบรรณารักษ์ในแต่ละสถานศึกษาจำแนกผลจากการนิเทศ	126
13 จำนวนสถานศึกษาจำแนกตามการมีและไม่มีผู้ช่วยครูบรรณารักษ์	127
14 จำนวนผู้ช่วยครูบรรณารักษ์แบ่งตามวุฒิสามัญ	128
15 จำนวนสถานศึกษาจำแนกตามจำนวนผู้ช่วยครูบรรณารักษ์	129
16 จำนวนแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง	133